

ERDÉLYI GAZDA

MECJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félre 2 ftal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gaman Vilmos e. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-1	1-3	1-6	1-12	1-24	1-52
		széri hirdeteskor					
		ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft
10/16	lap	14	36	70	120	200	360
9/16	"	7	18	35	60	100	180
7/16	"	3	9	17	30	50	90
5/16	"	1	75	4	50	8	75
3/16	"	1	75	4	50	8	75
1/16	"	1	90	2	25	4	45
	"	1	90	2	25	4	45

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Azonkivül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányezor a hirdetés megjelenik.

A szives megrendelésben világosan kéjük kitenni; menylt helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (3363 gr. Teleki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. fba számíltatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Aron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Az aratásról.

Az aratás beköszönt, kinek jobb, kinek alig kielégítő termése lesz.

A megmásíthatlan idő ez évben mintha renekelni akart volna oly buzgalommal iparkodott gabonánkat megrontani és fejlődésében hátráltatni. Sok tekintetben sikerült is, de mégis az aratásban jutalmaztatnak fáradságaink, térítettnek meg költségeink, az aratás új munkára serkent, biztatja a csüggedőket, más kedélyt, hangulatot, kedvet önt csak némi sikeres termést nyújtó érett gabona láttára; aratáskor láthatjuk a teljesített munka mikor és miként, mint értékesül, netán tett kísérletek bő anyagot szolgáltatnak gondolkodásra, tapasztalataink bővítésére, továbbá az aratás oly gazdasági cselekvény, melynek jól vagy rosszul teljesítése, lassu vagy gyors bevégzése az egész gazdaság jövedelmezőségére befolyást gyakorol.

Nézetem szerint már aratáskor vagyis inkább annak megkezdése előtt meg kell hogy határozzuk, mely gabona szükséges vetésre és melyet szánunk eladásra; tehát már aratás által két féle gabonát iparkodunk előállítani: vetőmagot és piacra valót, elsőrel hogy lábán érett szemet, utóbbinál tetszetős és a malomipar által kedvelt anyagot nyerjünk.

Magyarországban és a mi éghajlatunk alatt általában a korai aratás divik.

Már egy római író Columella azt mondja: „ha pedig gabonánk érésnek indult siessünk azt levágni, mielőtt a nyár heve által, mely kanikulában legnagyobb — megaszalódik. Minden késedelmezés kárt okoz, azért mert a madarak és más állatoknak zsákmányul szolgál, és azért is, minthogy a szemek, de még a kalászok is a száraz szálakról gyorsan lehullanak. Ha pedig még a mindent földhöz sújtó viharok és forgó szelek beállanak nagy rész a földre pereg. Azért az aratást egy nap se halasszuk, hanem azonnal megkezdjük, mihelyt a vetés egyforma sárgának tetszik, előbb mintsem a szemek teljesen megkeményednének, hanem azon pillanatban, midőn pirosodni kezdenek, hogy a gabona inkább a csüfröldjén és kalangyákban mint a szántóföldön érjen meg.“

Hazánkban mint említém az aratás megkezdetik, midőn búzánk sárgás fényben uszik, és a kalászban lévő szem a tejes állapotból a félrett állapotot elérni készül. Ha a tejes állapot végstadiumában a buza szemet körmünkkel ketté szakítjuk, annak beltartalma még nyulós, ez egyszersmint azon időszak midőn a szár és levélzetből a szem táplálkozása megszűnik, a mily arányban apad a levélzöld, azon arányban szűnik a fejlődés. Ha tehát megszűnik a táplálkozás,

nincs egyéb hátra mint a szem vitzartalmának elpárolgása.

Jó időben a szem nyulóssága alig tart 24 óránál tovább, és a vitzartalom apadtával átmegy a félérett állapotba. E helyzetben pirosas színű, körmunkkel elcsiphető, törhető s mint valami viasz gömbbé alakítható. Ez a legkedvezőbb időszak az aratás megkezdésére. Ha ez időben vágatják le gabonánk, akkor kalásza nem törik, szeme nem hull, héja vékony piros színű; lisztje fehérebb, az egész szemállomány keményebb és sulyosabb marad, e kedvező tulajdonoknál fogva keresettebb s így drágább is a későn aratott vagy elérett buza értékénél.

Agyon érett buzának szeme halvány, héja vastagabb, tehát több korpát és kevesebb lisztet ad, lisztje barnább, és aratáskor kihullás és kalászszerkedés által tetemesen károsodtunk. Azonban szemének biztos hibátlan csirkéssége miatt inkább használható vetőmagnak, csépelgetése magtokjainak kevésbé zárt helyzete miatt csekélyebb erővel végezhető.

A korai aratásnál még az az előny is mutatkozik, hogy a munka nem tolul össze, és a kalászos növény szalmája étetésre alkalmasabb. Ily képen aratott terményünk több is, értékesebb is, az ily búzát nevezik aczélos buzának, melynek egészen más a fogása mint az ugy nevezett agyonérettnek. Az aczélos buza síma sikos, hűvös, elért buza lágy fogású, marokba szorítva nem siklik, aszott ródos héjja nem nyújt síma dörzslapot.

Az aratás tehát nagy ügyeletet igényel, érésnek indult gabonánk gyakori vizsgálatát követel. El kell hogy készüljünk reá idején, fogadjunk elég embert, díjazzuk inkább valamivel jobban, hogy munkánk haladva minél gyorsabban befejeztethessék. Ha valahol úgy az aratásnál áll e példabeszéd: a fősvény többet költ.

Legyünk azon nézetben, melyet Plinius már ezer nyolczsáz év előtt vallott: inkább kezdjünk két nappal előbb aratni, mint két nappal utóbb.

Nem hagyhatom érintetlenül a Mezőségen és Erdély nagyobb részein divatozó aratást. A hány házannyi szokás. S minden szokás a maga nemibe lehet jó és kielégítő.

Magyarországban általában részes aratók alkalmaztatnak, a gabona minőségéhez képest alku szerint a 12—15-dik kalangyát kapják aratási munkadíjjul, élcllemmel pedig az illető gazdaság látja el őket. Ezek lelkiismeretes munkások, saját érdekük kívánja, saját

hasznuk függ a munka gyors teljesítésétől, minél többet arat annál többet kap. Itt az arató érdeke azonos a birtokos érdekével. Felügyelet biztatás nem szükséges, ők éjjel nappal dolgoznak, hogy minél több téli kenyérre tegyenek szert. Igaz egy kicsit többbe kerül, de oly búzát nyerünk, melynek értéke bőven megtéríti az aratási költség-többletet.

Nálunk ugynevezett kalangyázók, télen át le- és beadósodott napszamosok és zsellérek által teljesítetik az aratás.

Elsők gyorsan dolgoznak, hanyagul kötnek kalangyaláskor kiméletlen felügyeletet igényelnek, különben oly kévéket csusztatnak a kalangyába, melyekből tiz alig elégséges valamely hetyke legénynek kalapjába bokrétának.

Mit ér a pénz, élelem, tűzifa sat. előleg által le- és beadósodottak aratása — eléggé ismeretes. Többnyire erőszakkal fenyegetéssel állítatnak munkába ott folytonos szidás, nógatás, dorgálás és a biztatások legkülönbélebb nemei felhasználása fojytán dolgoznak imigy amugy, kelletlenül rójják le tartozásukat alig várva az alkonyt.

Napszamosok, zsellérek ezek függetlenek s nem akkor állanak ki tömegesen, mikor legnagyobb szükség van reájuk, munkájuk közben folytonosan regélve égre emelt tekintettel lesik a nap leáldoztat.

A kalangyások képezik tehát legtöbbit érő arató munkásainkat. Ezek többnyire cigányok, kik ha munkához fognak valóban bámulatos gyorsasággal, ügyességgel, kitartással forgatják sarlójukat. Kurta száru pipájuk ha meg nem tagadja a szolgálatot, gyors jó kedvű aratók.

Szerény nézetem szerint a birtokosság nem károsodnék, ha a részibe való aratás állandósítását megkísértené.

Egyenlő viszonyok között a sarlóvali munkát tartom czélszerűbbnek, a gabona szépen kerül össze, csinos kéve, csinos asztag készül a sarlózott gabonából, továbbá hadaróval könnyebben csépelhető, gyommagvaktól tisztább, tarlója némileg pótolja a trágyát, ellenben szalmája étetésre kevésbé jó s a munka lassan halad.

Kaszával vágva ugyan nem lehet oly csinos correct kévét kötni s tarló alig marad, de a szalma étetésre alkalmas, és a mi a fő a munka gyorsan, idővesztés nélkül teljesítettik.

S most miután a kézicsépet a gőz helyettesíti és kitűnő választó rosták léteznek, nem látom át miért

viseltetnek oly sokan ellenszenvvel a kaszávali munka iránt, holott a gyorsaság a fődolog.

Vagy mi kifogása lehet valakinek az újabb időben kitünően szerkesztett aratógépek használata és munkája ellen. Gyorsan tisztán dolgozik, csak kötöző ember legyen utána alkalmazva, ki a levágott és marokba rakott szálás gabonát azonnal kévébe kösse s ne hagyjon kötetlen másnapra egy kévére valót sem.

Az eszköz nem határoz, csak czéloatat értem t. i. hogy minél rövidebb idő alatt hibátlanul vágassam le és rakhassam asztagba gabonámat. A czélt pedig kaszával inkább közelitem meg, inkább érem el, mint sarlóval.

Ébner Sándor.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon.

(Folytatás.)

XVII. Görögország.

Görögország szemterménykiállításához a szemterményeket különösen az ország nevezetesebb községei szolgáltatották, úgy hogy mint kiállítók, első sorban a községek szerepeltek. Megjegyzésre méltó különben, hogy a községek mezőgazdasági üzletük nem öszes, hanem csak mintegy legjelesebb terményeiket mutatták be.

A görögországi gabnanemek közül említendők: a buza, részint világos piros nagy szemmel, részint világos és sötét piros közép nagy szemmel, részint pedig fehér közép nagy szemmel; a rozs hitvány kis szemmel; az árpa zöldessárga rosszul kalászolt nagy szemmel; a zab barnássárga színezetű szemmel; a tengeri általában igen szép nagy hosszú vastag csővel kifejtett nagy szemmel, melynek színe jobbra vörössárga, fehér szemű tengeri csak egy minta által volt képviselve; a kétszeres és buza, árpa keverék, mint mutatóványai a keverék gabnaneműeknek.

A hüvelyesek közül képviselve voltak: a borsó és pedig a nagy rózsaszínű, a kis zöld szemű és az ugyancsak kisszemű kevert zöldes és barnás borsó; a nagy- és kis szemű veresbarna szemű lencse; a fehér szemű babó; a nagy barna disznóbab.

A buzaminták minősége tekintetében nem hagyható megjegyzés nélkül, hogy azok nagyobb része a buzamoly által jelentékenyen megkárosított állapotban volt és ennélfogva minden kedvezőbb megítélést kizárt.

A Görögország községei és mezőgazdái által beküldött szemtermény minták egy gyűjteményes kiállítással rendezettek.

A szemtermények mintái 2 pintes bedugaszolt hengerekben pólczos állványokon a miveleti növénycsoportok szerint rendezve állították ki, mi által az ország

különböző vidékén termesztett szemtermények általános jellegének felismerése lényegesen megkönnyített.

XVIII. Egyiptom.

Egyiptom szemterményeit a földmivelés egyéb terményeivel együtt az egyiptomi khedive (alkirály) Ismael basa állította ki.

Az egyiptomi főgabnaneműek és hüvelyesek minőségére való tekintettel megjegyzendők a következők: a buza fajták közül a medeah, spanyol és egyiptomi buza világos piros szép nagy szemmel; megróvást érdemelt, hogy a kiállított buza minták közül több nemcsak nem elég tiszta, hanem a buzamoly által is felette megkárosított állapotban volt kiállítva; a rozs zöldes rózsaszínű közép nagyszemmel, a gabnaneműek között csak alárendelt szerepet játszott; az árpa zöldessárga szép nagy szemet mutatott, de gazos volt; a tengeri, mintfehér és világossárga nagy- és kisszemű volt megkülönböztethető; a paszuly számos fajtái közül: a fehér és fekete paszuly voltak legerősebben képviselve; a lencse mint barna kerti lencse; a borsó mint zöld és rózsaszínű borsó; a disznóbab pedig mint barna kis és nagyszemű disznóbab tűnt fel.

Az érintett gabnaneműek és hüvelyeseken kívül, mint szemtermények még fűszer és gyógynövények, valamint kerti vetemények magjai s ezek között dinnye magvak is voltak kiállítva.

Egyiptom szemterményei, a földmivelés egyéb terményeinek kapcsolatában egy oly gyűjteményes kiállítással rendezettek, mely Egyiptom mezőgazdaságát egészben véve igen előnyös színben ismertette.

A szemtermények némileg a miveleti növénycsoportok szerint elkülönítve egyes szekrények beüvegelt osztályaiban s állványokra helyezett kosarakban voltak kiállítva.

Egyiptomnak szemterményekbeni gazdagságát igen meggyőzőleg bizonyította azoknak díszes összeállítása, egy a terménykiállítás közepére helyezett emelvényes kerek asztalon.

XIX. Tunis.

A kis Tunis szemterményeit Morpurgó lovag állította össze.

Tunis szemterményeiként lettek kiállítva a gabnaneműek közül: a buza, világos piros szép nagy szemmel, a zöldessárga nagyszemű árpa, a sötétsárga és vörössárga kisszemű tengeri; a hüvelyesek közül: a fehér szemű paszuly, a zöldes és barnás nagyszemű disznóbab; az olaj- és fonálnövények közül a mák és sesám és a len; a gyökernövények közül a répa, tisztátalan minőségben, felette kis maggal; a sárga dinnye magja és végül fűszernövények magjai, melyek miveleti szempontból minket csak kevésbé érdekelhetnek.

Az érintett szemtermények az iparpalotának egyik oldalcsarnokában Tunis egyéb kiállítási tárgyai között, egy a földmivelési termények felvételére szolgáló asztalon, nagy üvegedényekben voltak kiállítva s Tunis mezőgazdasági tevékenységéről a szemlélőben magas fogalmakat bájosan fogtak költeni.

XX. Marocco.

Marocco szemterményeinek kiállítóiként Lapeen János casablancai és Christopher György mazagani cs. k. consulok említendők.

A kiállított szemtermények között miveleti növényeink közül képviselve voltak a gabnaneműek és pedig a buza, árpa és tengeri; a buza világos piros szép nagy szemmel, az árpa sárga közép nagy szemmel birtak, a tengeri pedig sárga és szemre kicsi volt; mind a buza, mind az árpa polyvás gazos e mellett minőségük is merővendő volt; a hüvelyesek, nevezetesen a lencse, csicserborsó és disznóbab, a lencse zöldes és barnás kis szemmel, a csicserborsó rózsaszínű, a disznóbab pedig csak közép nagy szemet mutatott; az olajnövények a sesam, a fonalnövények a kender, a fűszernövények a kömény és kóriander magjai által voltak képviselve.

Marocco szemterményei az iparpatotának egy oldal csarnokában Marocco ipartermékei által környezve, üvegedényekben, egy kerek asztalra helyezve voltak kiállítva.

XXI. Algier.

Algier szemterményei egy igen sikerült gyűjteményes szemterménykiállításban mutattattak be, melyhez a terményeket Algier mezőgazdái nagy száma, a constantinei gazdasági egyesület, a hammái kísérleti kert, a constantinei és philippevillei kereskedelmi kamra, a bönei és misseghini áttahár és a bisktai fűvészkert szolgáltatták.

A szemtermények közül említést érdemelnek a gabnaneműek, hüvelyesek, olaj- fonal- szálás takarmány- és fűszernövények.

A gabnaneműek képviselőiként szerepeltek: a buza, árpa, zab, tengeri, köles és mohar; a hüvelyeseket képviselték a paszuly, borsó, lencse és csicserborsó; mint olaj- és fonalnövények felemlítendők: a repeze, gomborka, mák, mádia, sesam, az amerika- japán- és chinai ricimus, a kender, az olasz- és rigai len; mint szálás takarmánynövény nevezhető: a bakszarvu lepkeszeg, és végül mint fűszernövények jöhetnek tekintetbe: az anis, kóriander és mustár.

Az érintett szemtermények minőségére való tekintettel a következő megjegyzéseknek van helye.

A buza fajtáiként említendők a kemény és lágy buza, a Galland tar buza, a Tircelle, Victoria és Challa buza. A legtöbb világos piros nagy szemű, de azért a fehér kis szemű buza sem hiányzott.

Az árpa fajtáiként mutatkoznak a zöldessárga nagyszemű, a sárga középszemű, a fekete- és a csupasz árpa.

A zab barnássárga és fekete szemű.

A tengeri fajtáiként szerepeltek a fehér lófogu- a fehér- világos- és sötétsárga- és piros tengeri, különösen kiemelendők a chinai óriás tengeri, a fehér gyöngy- a maryland-, a minesossa- és csikos tengeri.

A paszuly fehér, fekete, zöldes és tarka színű válfajtáiban mutattatott be.

A borsó, valamint a lencse egyiránt zöldes szép nagy szemmel tűntek fel.

Algier szemterményei az iparpatotának a francia gyarmatok által elfoglalt csarnokában egy jól rendezett gyűjteményes kiállításban tettek körszemlére. A szemterményeket tartalmazó üvegedények és vászonzsákocskák a körfal melletti állványokon és részben a szabadon álló pólczos asztalokon voltak kiállítva.

A szemtermény kiállítás háttérét a nevezetesebb terményekből kötött kévek díszítették. A termények jelzése a kívánalomnak megfelelt.

XXII. J ó r e m é n y f o k a.

Afrika ezen legdélibb tartományának szemterményeit Cape-Townból, Witey J. Elosei D. és Rossel et Co. állították ki.

A kiállított szemterményminták csak mutatványaiul tekinthetők a Caplandban termesztett szemterményeknek.

Miveleti növényeink közül képviselve találtuk a gabnaneműeket és hüvelyeseket; az előbbieket közül említést érdemelnek a buza, rozs, árpa, zab, az utóbbiak közül pedig a paszuly, borsó és lencse.

A buza fehér és részben világos piros színű, közép nagyszemű. A rozs zöldes rózsaszínű, de kisszemű. Az árpa zöldessárga. A zab barnássárga, közbe kevert fekete szemekkel.

A paszuly fehér, fekete, piros és tarka szemű. A borsó zöldes és rózsaszínű, kevert nagyszemű. A lencse zöldes és barnás kevert kisszemű.

A Jóreményfokának ezen szemterményei kevés minőségben, 1—2 pintes üvegedényekben voltak kiállítva s a különben is kis mérvű Capland kiállításnak csak igen alárendelt jelentőséggel bíró részét képezték.

XXIII. K a u k a u s u s.

Az orosz birodalom az Ázsiában fekvő tartományának szemterményeit, a Kaukaurus mezőgazdái, községek és a tiffisi honosító kert küldötték a kiállításra.

A Kaukaurus szemterményeiként említést érdemelnek: a gabnaneműek és ezek között a piros és fehér szemű buza, kubanka, arnautka, girka, ssaty, bugda, zarda, karaglysschych elnevezéssel, a kisszemű, de különben is csak alárendelt szerepet játszó rozs, a sárga és fehér árpa; a sárga és fekete zab, a pirossárga tengeri. A hüvelyesek, nevezetesen a fehér, fekete, barna és tarka paszuly, a barna kisszemű lencse, a szürkés barnás középnagy és kisszemű borsó. Az olaj- és fonalnövények és pedig a mák, sesam és napraforgó, a kender és len.

Az érintett szemtermények, a Kaukaurus egyéb kiállítási tárgyaival együtt az iparpatotában, az orosz csarnokban voltak kiállítva. A szemtermények felvételére választott bedugaszolt kisebb üvegedények, megfelelő állványon csoportosítva nyertek elhelyezést. Az üvegekre ragasztott feliratokon a termény, termesztő és termőhely neve részletesen fel voltak jegyezve.

XXIV. P e r s i a.

A persa birodalom szemterményeit a császári persa kormány állította ki.

A kiállított szemtermények sorában miveleti növényeink közül feltalálhatók voltak a gabnaneműek, hüvelyesek, fonal- és gyöknövények. Ezeken kívül azonban még képviselve voltak kerti- és fűszernövények.

A gabnaneműek csoportjából említendők: a piros és fehér buza, inkább kicsi tömött, mint nagy szemmel, a sárga és fekete szemű árpa, a világossárga kis szemű tengeri, a rizs és a köles.

A hüvelyesek csoportjából feltűntek: a kis és nagy szemű barna és nagyszemű fekete ló- és disznóbab, a csicserborsó, a paszuly, borsó és lencse.

A fonalnövények képviselőjeként a lenmag, a gyöknövények közül pedig a répa és a murok magjai szerepeltek.

Persia szemterményeinek bemutatására a persa kormány nagyon kevés gondot fordított. Az érintett szemtermények mindenképp alig egy itczényi mennyiség, bedugaszolt üvegedényekben, szekrényben egymásmellé helyezve képezte a persa birodalom szemtermény kiállítását.

XXV. C h i n a.

China szemterményeit a császári chinai kormány és a chinai catholikus missiók hozták a kiállításra.

A bemutatott szemtermények közül említést érdemelnek: a gabnaneműek és ezek között első helyen a rizs, világosabb és sötétebb sárga tokban, inkább kicsiny, mint nagy szemmel, a buza piros, de igen hitvány kisszemmel, idegen alkatrészekből rosszul tisztított minőségben; az árpa kis szemmel gazos állapotban; a sárga és fehér, középnyag és kisszemű tengeri; a piros és fekete szemű köles. A hüvelyesek: paszuly, borsó, csicserborsó, bükköny és disznóbab. Az olajnövények sesam, ricimus, napraforgó. A fonalnövények: kender. A gyöknövények: répa. A fűszer és festőnövények: anis, mustár, indigó. A kertnövények: görögdió, tők, ugorka.

China szemterményei sokkal gyengébben voltak képviselve, mint azt China mezőgazdasági tevékenységére való tekintettel várnunk lehetett volna. A kiállított szemtermények sem mennyisége, sem minősége, a táplált reményeknek nem felelt meg.

XXVI. J a p á n.

Japán szemterményeinek kiállítását a császári japáni kormány rendezte.

A kiállított szemtermények között miveleti növényeink közül képviselve találtuk: a gabnaneműek, hüvelyesek, olaj- fonal- és gyöknövények nevezetesebbjeit; ezeken kívül pedig a reánk nézve kevesebb érdekléssel bíró kerti-, fűszer-, festő- és gyógynövények magjainak nagy számát.

A gabnaneműek közül említendők: a rizs, világosabb és sötétebb sárga tokban, köpczös fehér és szürke szemmel; a piros kisszemű buza; a barnássárga hitvány kínézésű árpa, a fehér és pirosszemű rövid kis csövű tengeri, a fehér és sárga köles, a pohánka.

A hüvelyesek közül nevezhető: a fehér, fekete, barna, verecs fehér csikos paszuly; a sárgás fekete és tarka bükköny; a nagy barna és fehér disznóbab.

Az olaj- fonal- és gyöknövények képviselőiként tünnek szemben a mák és mustár; a kender, a répa.

Japán szemterményei 6" széles, 6" hosszú és 3" mély, felül üveglappal zárt faládácskákban állítottak ki, melyek részint 25-ével, részint 50-ével csoportosítottak nagyon csinosan dolgozott fekete fényezett farámákban, melyek falra aggatva Japán növényi terményeit igen előnyös módon tüntették fel.

XXVII. B r i t t - I n d i a.

Kelet Indiának szemterményei kiállításához az indai mezőgazdákon kívül, különösen Bombay, Bengalia, Punjeb, Onde, Ixidonc, Besar bizottmányai és Bombay kormányzóságai járultak.

A kiállított szemtermények közül figyelmet érdemeltek a gabnaneműek és hüvelyesek.

A gabnaneműek csoportjából képviselve voltak: a rizs; a fehér és a piros buza, utóbbi azonban csak kis mennyiségben; a fehér és világossárga kisszemű és kicsövű tengeri; az árpa; a sárga zab hitvány minőségben.

A hüvelyesek közül említendő apaszuly kis szemmel s a barnaszin különböző árnyalatával; a világosabb és sötétebb sárgás színű kis szemű borsó; a lencse, babó, bükköny és lóbab.

A gabnaneműek és hüvelyesek mellett nagyszámmal voltak kiállítva az ind fűszernövények magjai.

Britt-India szemterményei 1—2 pintes bedugaszolt üvegedényekben, vidék szerint csoportosítva s megfelelően jelezve, az iparpatának az angol gyarmatok részére fentartott csarnokban, páros állványokra helyezve voltak kiállítva.

XXVIII. Északamerikai egyesült államok.

Az észak-amerikai egyesült államokból szemterményeket a Northern Pacific vasutársulat és a milwankee kereskedelmi kamara állítottak ki; az előbbi a vasut által szelt vidék, az utóbbi Wiscontin szemterményeit mutatván be.

A Northern Pacific vasutársulat szemtermény gyűjteményeiben a gabnaneműek: buza, rozs, árpa, zab és tengeri voltak legerősebben képviselve s minőségük tekintetében figyelmet érdemeltek a következők: A buza fajtáiként említendők a sas, csoda, lengyel és arany, borostyánkő őszi buza; a szem színére és alakjára nézve megkülönböztethetők voltak a piros karcsubb szemű és fehér köpczösebb szemű buzák. A rozs világos piros, hosszú teljes szemmet mutatott. Az árpa jobbára kis szemmel, két végén sárga és közepén zöldessárga színű, a Helena árpa azonban szép nagy szemmel birtak. A zab sárga és sárgafekete kevert és fehér szemű volt. A tengeri fajtáiként megkülönböztendők voltak a fehér lófogu tengeri s a sárga szemű tengeri, mindkettő szép nagy csövel.

A szemtermények minőségének tüzetesebb megítélhetése végett a nevezett vasutársulat a gabnaneműeket szalmás kalászos állapotukban is kiállította. Sőt az illető vidék gazdasági viszonyainak ismertetése céljából a jelesebb réti takarmányfüveket is bemutatta.

A milwankee kereskedelmi kamara Wiscontin szemterményeiként állította ki a piros és fehér kis szemű buzát, a rózsaszínű kis szemű rozst, a zöldessárga szintén kis szemű árpát, a sárga zabot, a fehér és veres-sárga, besuppadt hegyűkülönböző nagy szemű tengerit s végül a nagy rózsaszínű és a kis zöldszemű borsót.

A Northern Pacific vasutársaság szemterményeit nagyobb bádog és üvegedényekben állította ki s a szemes és szalmás terményekből a vasut által átszelt vidék térképe alatt egy azon vidék gazdasági viszonyait jellemző igen csinos kiállítást rendezett.

Milwankee kereskedelmi kamarája Wiscontin fentebb érintett szemterményeit, mintegy 1 itczés nagyságu üvegedényekben mutatta be, melyek egy kisebb faállványon voltak elhelyezve.

Mind a két szemterménygyűjteményben a termények megnevezése, valamint a termőhely megjelölésére kellő figyelem fordított.

XXIX. Dél-america.

Dél-amerikából szemterményeket Venezuela egyesült államai, Chili köztársaság, s Uruguayból Santiago Gianetey, Ortega José és Herrera Alfréd állítottak ki.

Venezuela szemterményeiként mutattattak be: a piros kis szemű rozst, a sárgás zöld árpa, a fehér zab, a rizs, a fehér és világossárga tengeri; a fehér, fekete és veres paszuly.

Chili szemterményei közül felemlitendők: a fehér kis szemű buza s a világos piros nagy szemű buza, a zöldessárga Guillas árpa s a paszulyinak szín szerint megkülönböztetendő számos válfajtája.

Uruguay szemterményeiként állítottak ki a buza, rozst, a ceupas- és közönséges árpa, a tengeri és a len.

Dél-america ez imént érintett szemterménygyűjteményeinek mindegyike csak néhány mintából állott, melyek üvegedényekben kellően jelezve voltak ugyan kiállítva, de általában nem a legjobb gondozásról tettek tanúságot s arra, hogy egy félvilágész földmivelési szemterményeit képviseljék, elégségesek épen nem voltak.

XXX. Ausztrália.

Ausztráliából szemterményeket, Dél-Ausztrália, Victoria, Queénsland és Uj-Seel'nd mezőgazdáiának aránylag csak igen kis száma küldött a kiállításra.

A mily korlátolt volt Ausztrália szemterménykiállítóinak száma, ép oly csekély számú is volt a beküldött szemtermények neme.

Miveleti növényeink közül Ausztrália szemterménykiállításában ugyanis csak a buzát, árpát, zabot és tengerit láttuk képviselve.

A buza tulnyomóan fehér szép teljes szemű volt, de azért a világos piros szemű sem hiányzott. A zab világos sárga szép nagy szemmel birt. A tengeri fehér és sárga közép nagy szemű volt. Az árpa pedig bár szemre szép, meg volt romolva.

Tekintve azt, hogy az ausztráliai buza az újabb időben mily hirre vergődött, valóban csudálkozni kell azon hogy Ausztrália mezőgazdái, szemterményeik bemutatására a kiállítást jobban fel nem használták, mert bizony sem a mennyiség, sem a felállítás által a figyelmet magukra vonni képesek nem voltak.

A különben is csekély számú minták 2 pintes üvegedényekben vidék szerint egymástól elkülönítve lévén felállítva, alig tudtak szembetűnni.

(Folytatása következik.)

T Á R S A L G Ó.

Levelezés.

Sz. J a k a b junius 21. 1874.

Ma voltam oly szerencsés kézhez kapni a magyar óvári gazdasági tanintézet hallgatóinak következő című könyvét: Jahresbericht des academischen Excursions-Vereins zu Ung. Altenburg 1873/4.

E rövid változatos tartalmú mű bizonyítékot nyújt, hogy az ifjuság egy része komoly irányú ügyekkel foglalkozik, tanúsítja azt, hogy tehetségben nincs hiány, csak az akarat erő nem induljon a semmivetés felé.

Nem szándékom e mű tartalmát ismertetni, sem dicsérni, sem korholni, de mint említett intézetnek egykori hallgatója, talán nem veszi tőlem rossz néven senki; nem fog megütközni felszólalásomra az intézeti hallgatóságnak egy töredéke sem, ha azt mondom, hogy e művel magával kivagyok ugyan békülve,

de szeretném már nem „Academischer Excursions-Verein“ cím alatt látni s tartalmával megismerkedni.

Ugy látom, hogy Magyar-Óvárott párhuzamosan magyar és német nyelven folyik az előadás, tehát magyar hallgatói is vannak az intézetnek.

E műből látjuk, hogy a magyar hallgatóság sem egészen tétlen. Van Kazinczy egylete, segély egylete, továbbá magyar önképző és szakkirándulási egylete. Ez mind, mind szép törekvés, de ne hagyják uraim magokat tulszárnyalni, ne elégedjenek meg csak avval, hogy az illető tagok rendszeren fizessék a meghatározott díjjakat, hanem adjanak életjel magokról, ne szoruljon a magyar-óvári gazdasági pályára lépett magyar ifjuság arra, hogy társas köreinek miben létéről más színben látó, másképp érző, más együlethez tartozó egyének értesítsék a kül- és belföld érdeklődő gazdáit. Ne szoruljanak németül írott dicsőretré, — mely suttyonban legyen mondva még guynak is megjárja, — sem arra, hogy az „Excursions-Verein“ emléke-

zék meg önökről, de dicsérje a mű szerzőjét és emlegesse elismerésel a hazai gazdaközönség a magyar-óvári magyar ifjuság tevékenységét, értelmét, szorgalmát, mely köreibbe nem csak beiratja magát, eiszjár, de szakismeretet szerevezve dolgozataival a nyilvánosságot sem kerüli.

A szaktudományok nem ismernek ugyan nyelvkülönbséget, de mégis azon óhajjal fejezem be fetszólalásomat: bárha jövő évben az Excursions-Verein Jahresberichtje mellett még a „szakkirándulási egyeslet évkönyve“ czim alatt is a hazai gazdaközönségnek kedves meglepetést szerezzenek.

Ez volt tulajdonképpen felszólalásom célja!

Ebner Sándor.

Egerpaták, 1874. június 20-án.

Az ápril végén és május elején fellépett fagyok és derneknek semmi káros következményei nem tapasztaltattak; május hava folyvást hideg és szeles volt, annyira, hogy már-már az ideai terméshez csaknem minden reményünket feladtuk, — azonban hála a gondviselésnek júniushó beálltával mintegy varázsütésre a természet egészen megújultnak látszott, és azóta folyvást kövér időjárás van. — Az ősztérmenyek szépek és tavaszi fejlődéshez képest reményen felül állanak, — természetesen ott, hol az egerek az őszen a vetéseket elpusztították csak burján van. — Némely községekben, melyeknek a legjobb termő talajok van, mostanig közepes termés ígérkezik, nevezetesen a búzák gyérek és burjánnal telvék.

Tavasztvetések egyenletesen keltek általában, kővérek és ha az időjárás kedvezni fog — nagy termésre számíthatni, — töröküzák nagyon elváltak maradvá, de már megújultak és gyorsan nőnek, első kapálások már elvégeztetett.

A füvek gyérek, szénatermés gyenge lesz.

A kerti vetemények a hideg májusi időjárás miatt rosszul keltek s gyengén állanak.

Gyümölcsfák általán gazdagon virágoztak, de a májusi hidegek a bodács fejlődését gátolván, különösen a körtének és szilvának alig egy tizedrésze marad meg, az almák jól kiállották a hideget, s úgy látszik sok lesz.

Nagyon forró melegek kezdenek járni, minden délután esik az eső, de csak pászmáson és inkább mindig egy és ugyanazon vonalon, — általán egy kevés eső mindenütt jó hatással lenne.

A jég eddig tudomásom szerint csak Torján pusztított, az összhatárnak egy részét teljesen elverte.

A gabna ára kezd alább szállani, mi a termények kedvező állásának következménye.

Marhahus fontja 17 krajczár.

Márk István.

EGYVELEG.

* Lapunk t. előfizetőit bátrak vagyunk tiszteletteljesen figyelmeztetni, hogy a jelen évfolyam első fele végéhez közeledik, miért is az előfizetők szives megújítását ideje korán kérjük eszközölni, nehogy a lap küldésében késedelem álljon be.

Az „Erdélyi gazda“ kiadó hivatala.

* Több gazdasági érdekű pályakérdést hirdetett a magyar tudományos akadémia közelebbi nagy gyűlése u. m. a mezőgazdasági fatenyésztés, a bor és must vegyi vizsgálata, végre egy mezőgazdasági vizmútan érdekében. A hirdetés szövege a következő. 1., A földnek helyes arányban benőttsége előfával a természet háztartására nézve tagadhatatlan fontossággal bírván, mutattassanak ki történelmi adatok alapján a következtetések, és pedig égalji, termelési s egészségügyi szempontokból azon országokban, melyekben az erdősegeket az emberek nagyban elpusztították; adassék elő továbbá az, a mi hazánkban a tekintetben jelenleg történik; s végül jelöltessenek ki azon intézkedések és teendők, melyeket az erdők — s a gazdasági faterméssel szemben hazánkban az országnak, községeknek és egyeseknek tenniük czél szerű, sőt szükséges volna. Jutalma a Vitéz-alapítványból 40, — és Korizmics László tiszt. tag adományából 40, összesen tehát nyolcvan arany. Határnap 1875. dec. 31-ike. A jutalmat nyerő mű az Akadémia tulajdona. 2., Irassanak le azon módszerek, melyek a bor és must vegyi vizgálatra, különösen a főbb alkotrészek meghatározására szolgálnak, oly népszerű modorban, hogy annak nyomán egyszerű segédeszközökkel a nem szakértő is képes legyen ezen meghatározásokat eszközölni. Jutalma a Vitéz-alapítványból 80 arany. Határnap 1875. jan. 31-ke. A jutalmazott mű az akadémia tulajdona. 3., Magyarország sajtószertű viszonyainak tekintetbevételével irassék egy mezőgazdasági vizmútan, melyben a vízépítészetnek a mezőgazdaság sikerét előmozdító munkálatai, nevezetesen az öntözés, a vízmentesítés, és a mennyiben ide tartozik, a folyó és állóvizek szabályozása mezőgazdasági szempontból tárgyalassanak. Mindazon körülmények, melyek egyrészt az építészettel, jelesen a vizerővel hajtott gépekkel, másrészt a mezőgazdasággal kapcsolatban állván, a munkálatok sikerére befolyanak, alapos taglalás alá veendő: az ismertetések pedig rajzokkal érthetőbbé teendő. Jutalma a pesti első hazai takarékpénztár részéről az általa Fáy András nevére tett alapítványból 3,000. é. frt. Határnap 1875. decz. 31-ke. A jutalmazásra már kijelölt munka a szerző által legalább 500 példányban kinyomatandó hogy a közönség megvehesse; különben a jutalom nem adatik ki. A munka a szerző tulajdona marad, ki abból három példányt a takarékpénztárnak átadni köteles.

* Az erdélyi gazdák III. vándorgyűlése f. évi october hó 1. 2. 3. és 4. napján Hunyad megyében Déván meg fog tartatni. A részletes értesítést, melyet lapunk mai számához mellékelünk, ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

— Nemzetgazdasági havi folyóiratot indít meg a tud. Akadémia július havától kezdve, Halász Imre ismert publicista szerkesztése mellett. Az akadémia nemzetgazdasági állandó bizottsága pedig ezentul havonként nemcsak azért gyűl össze, hogy folyó ügyeit elintézzze, hanem vitatkozás tárgyává teendő egyes, államélettűnben napi renden levő vagy arra kitűzendő közgazdasági kérdéseket is. Egyelőre kitűzők: az adóreform kérdése a jövedelmi adó szempontjából, igazságszolgáltatásunknak a közgazdasági viszonyokra gyakorolt befolyása és a körüli teendőink, a bányászat ügye, nevezetesen a szabad kú

tatás elve s ennek összes gazdasági viszonyainkra netalán gyakorlandó befolyása, a kereskedelem centralisatiójának vagy decentralisatiójának előnye országos és általános közgazdasági szempontból, a vasuti kamatbiztosítás kérdése, végül pedig, mily irányu erdőtörvény gyakorolna legjobb hatást hazánk ezen nagyfontosságú gazdasági ágára? Ugyancsak nagyfontosságú irodalmi vállalat eszméjét pendíté meg egyik utóbbi ülésben gróf Lónyay Menyhért, indokoltan előadva, hogy az akadémia oly munkának megíratását eszközölje, mely, valamint Hunfalvy Jánosé a magyar birodalom természeti viszonyaival foglalkozott, ugy ez Magyarország gazdasági, népszétségi s művelődési viszonyait ismeresse, még pedig ne száraz statisztikai adatok balmazza legyen, hanem mindenütt a nemzetgazdaság tanait alkalmazni, a kultur törekvéseknek és társadalmi tevékenységnek hatását s okait is vizsgálni igyekezzék. E munka megírására a bizottság Keleti Károlyt, az orsz. stat. hivatal igazgatóját, találta felhivandónak, ki e megbízást háladatos készséggel el is fogadta. Megkerestvén ez ügyben az akadémia könyvkiadó bizottsága, melynek köréhez ez ügy tartozik, ez válaszában teljesen méltányolta az ily munka fontosságát, s nem kételkedvén, hogy kiadása által tudományos irodalmunknak s a nagy közönségnek egyaránt lényeges szolgálatot teend, örömmel veszi azt fel közelebbi kiadásai sorozatába s mindenben osztozván a nemzetgazdasági bizottság véleményében, azt részletes tervrajz benyújtására kérte föl. (Gazdasági lapok.)

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

Főmunkatárs: **Vörös Sándor.**

Jelzálog-kölcsönök

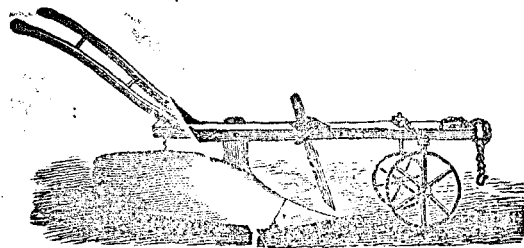
a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzügyviszonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utca 6. sz. (Ertekezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. n. 1-től 4-ig.) 26-52

Hirdetések

Gubicz András

utódának gazdasági gépgyára

Budapesten, Lipót-utca 41. szám.

Ezennel batorokodom a t. cz. gazdaközönségnek általános elismerésben részesült s számos gazdasági és már három vilákiállításon érmekkel kitüntetett

Gubicz-féle ekéket

becses figyelmébe ajánlani. Megjegyezvén, hogy azok árait a körülményekhez képest mérsékelten, s egyes ekerészekkel is szívesen szolgálók.

Ajánlom továbbá a gyáramban hasonló szilárd szerkezettel s hasonló gondossággal kiállított egyéb gazdasági eszközöket s gépeket is u. m. töltőgató, kapáló, magtakaró ekéket, boronákat, rögtöröket, szecsckavágó s kukorica morzsoló gépeket, s kiváló szilárd és célszerű szerkezetű rostákat. stb.

Kivanatra árjegyzékkel bérmentve szolgálók, tisztelettel Gubicz András utóda

Gubicz László

(1) (20) (3-3) gazdasági gépgyáros.

TARTALOM: Az aratásról. — Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon. (Folytatás.) — Társalgó. — Levelezés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő — 2 nagy véka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	zah	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ÁRA KRAJESZAROKBAN										
Kolozsvár	junius 25	660	480	450	180	420	105—125	60—80	1600	23
Nagy-Várad	jun. 16	650—700	570—620	450—530	220—250	420—460	160	100	850	26
Maros-Vásárhely	junius 18	590—654	460—490	440—470	144—174	—	200—210	120—160	1160	20
Károly-Fehérvár	jun. 20	654—675	523—530	463—483	185—200	—	255—275	110—160	1000	22
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	180—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	ápril. 28	670—759	599	461—477	163—170	363	—	—	—	20
Besztercze	junius 16	600—680	480	460	160	—	100—140	80—130	750	16
Nagy-Enyed	junius 18	588—625	500—550	400—450	195—210	—	290—300	55—65	1100	20
Szamosujvár	junius. 21	680—740	520—590	440—480	190—200	—	240	50	1200	18
Deés	junius. 23	706—740	640—680	480—500	180—190	—	130—140	65—90	800	18
Torda	septem. 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 72 frt 20 kr. Ezüst árkelet 106.50

Bécsi marhavásár: Felhajtott 4109 darab hizó ökör. A forgalom gyenge; árak: gallicziai 27.30 frt magyar és német hizó ökör 27 1/2—31 frt. a vágósúly mázsája.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt